

Відгук

офіційного опонента на дисертацію Каплінської Мар'яни Василівни **«Архітектурно-містобудівні принципи регенерації ринкових площ історичних міст західного регіону України»**, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Науковий керівник – кандидат архітектури,
доцент Рибчинський Олег Валерійович

Освоєння історично глибинної урбаністичної спадщини України, активізація життєздатності історичних містобудівних утворень й, водночас, збереження й примноження їхньої образної ідентичності в сучасних умовах є надзвичайно важливими як в соціально-культурному, так і в економічному аспектах. Тож дослідження М. Каплінської, присвячене пізнанню сутності ринкових площ історичних міст західного регіону України, зокрема поселень Львівської, Івано-Франківської і Тернопільської областей, та визначенню засад їхньої регенерації є досить актуальним.

Як зазначає авторка дисертаційної праці, мета дослідження – з'ясувати передумови та розробити принципи регенерації ринкових площ історичних міст на прикладі західного регіону України. Відповідно до мети дослідження зазначена низка завдань, які загалом узгоджуються зі структурою дисертаційної праці. Водночас, зразу ж маємо звернути увагу на відсутність завдання щодо теоретичного осмислення основ регенерації, хоча в роботі цьому питанню присвячений цілий розділ – четвертий. Але, загалом, структура дисертаційного дослідження охоплює всі аспекти кваліфікаційної роботи й складається з основного тексту, обсягом 157 сторінок, списку використаних джерел та літератури (загалом 245 найменувань), ілюстративного матеріалу та додатків.

У першому розділі «Стан дослідженості ринкових площ та проблем регенерації історичних міст західного регіону України» авторкою ґрунтовно проаналізована джерельна база та література щодо ринкових площ історичних міст, а також напрацювання з теорії і практики регенерації історичних містобудівних утворень. Важливо відзначити, що авторкою дослідження виявлені та проаналізовані численні картографічні й іконографічні матеріали, завдяки чому зібрана унікальна інформація про ринкові площі досліджуваного регіону.

У другому розділі дисертації, традиційно присвяченому методиці дослідження, М. Каплінською всебічно розкрита авторська методика даного дослідження.

Третій розділ присвячений дослідженню архітектурно-містобудівного розвитку ринкових площ історичних міст західного регіону України, в якому авторка розглядає ринкову площу з позицій функції публічного простору міста і ядра містобудівного організму, систематизує ринкові площі за конфігурацією розпланування та об'ємно-просторової організації; звертається увага на особливості забудови та композиційні доміанти, а також простежуються трансформації ринкових площ у другій половині ХХ ст. та стан схоронності забудови, що є важливим для визначення засад їхньої регенерації. Загалом, на наш погляд, цей розділ засвідчує значний внесок М. Каплінської у вивчення ринкових площ історичних міст західного регіону як за географічними параметрами, так і глибиною дослідження.

Четвертий розділ «Теоретичні основи регенерації ринкових площ», хоча й не означений в завданнях дослідження, є важливим з точки зору розкриття сутності регенерації як комплексного методу оновлення історичних містобудівних утворень. Відповідно, як зазначає авторка дисертаційного дослідження, регенерація ринкових площ вимагає розгляду їх у двох аспектах – пам'яткоохоронному та формування гармонійного міського простору. Водночас, порушені у цьому розділі питання ідентифікації ринкових площ, їхньої автентичності, визначені підходи до оновлення просторового устрою та естетичної і функціональної гармонізації середовища ринкових площ, частково виходять поза рамки теоретичних засад регенерації й наближені до методичних рекомендацій.

П'ятий розділ «Детермінація архітектурно-містобудівних рішень з регенерації ринкових площ історичних міст західного регіону України» присвячений розробці теоретичної моделі регенерації історичних містобудівних утворень, створенню алгоритму та визначенню принципів регенерації ринкових площ. Визначені авторкою дослідження основні архітектурно-містобудівні принципи регенерації – спадковість, ансамблевість, автентичність, наративність, інноваційність, інклюзивність та інші, як і створений нею алгоритм регенерації ринкових площ, не викликають заперечень, але потребують більш ґрунтовної аргументації не загальнофілософського характеру, а архітектурно-теоретичного і пам'яткоохоронного обґрунтування.

Отже, в дисертаційному дослідженні поставлені мета та завдання досягнуті, загальні висновки аргументовані й чітко сформульовані, а загалом праця М. Каплінської є значним внеском у розвиток української архітектурно-містобудівної і пам'яткоохоронної науки й вагомо доповнює малодосліджену тему формування ринкових площ історичних міст західного регіону України, спрямована на їхнє збереження, оновлення та включення до сучасного міського простору відповідних міст.

Загальний зміст дисертаційного дослідження Каплінської М. В. цілком співвідноситься зі змістом автореферату; основні положення дисертації опубліковано в 11 наукових працях, з них 3 в наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях зарубіжжя.

Результати дослідження були оприлюднені також на дев'яти наукових конференціях і семінарах, знайшли практичне впровадження в проектній діяльності авторки. Відзначаючи загалом актуальність, високий науковий рівень дисертаційного дослідження, його теоретичну і практичну значущість, маємо висловити окремі зауваження:

1. Передусім, зазначимо, що висновки за розділами, на відміну від загальних, не чітко сформульовані, досить розлогі, часом сягають 4–5 сторінок, й повторюють фрагменти тексту підрозділів. Таким чином не фокусується увага на результатах дослідження та внеску автора в розробку теми.
2. У 4 розділі «Теоретичні основи регенерації ринкових площ...», який, як уже зазначалося, не підкріплений завданнями дослідження, але є підґрунтям для визначення принципів регенерації, автор не вдається до чіткого розкриття сутності регенерації як комплексного методу збереження та адаптації пам'яткових урбаністичних утворень, зокрема ринкових площ, хоча за глибиною розробки теми підійшов до цього.
3. У тому ж 4 розділі, торкаючись пам'яткоохоронного аспекту регенерації ринкових площ, авторка дослідження цілком правомірно звертається до осмислення поняття автентичності, бо саме автентичність форми, матеріальної субстанції, території, функції об'єкта слугують підґрунтям надання йому статусу пам'ятки. Але авторська версія визначення автентичності відсутня; наводяться лише окремі ознаки автентичності. Стосовно ринкових площ, то йтиметься про автентичність успадкованого просторового каркасу розпланування і забудови в певному часовому вимірі.

Немає чіткості й у визначенні критеріїв ідентифікації пам'яткових ринкових площ.

Зазначені зауваження не применшують загалом високого наукового рівня дисертаційного дослідження Каплінської Мар'яни Василівни. У дисертаційній праці авторкою всебічно і глибоко простежені особливості формування ринкових площ історичних міст західного регіону України, окреслені шляхи їхньої ідентифікації та регенерації в сучасних умовах. Загалом отримані результати є обґрунтованими й значущими для архітектурно-містобудівної науки та пам'яткоохоронної методики і практики.

Дисертація М. В. Каплінської є завершеною науковою працею, що за змістом і результатами дослідження ідентифікується з авторефератом й оприлюднена в авторських публікаціях та на наукових конференціях; знайшла практичне втілення у проектних розробках та навчальному процесі.

Отже, дисертація Каплінської Мар'яни Василівни «Архітектурно-містобудівні принципи регенерації ринкових площ історичних міст західного регіону України», представлена до захисту у Спеціалізованій вченій раді Д 35.052.11 Національного університету «Львівська політехніка» відповідає вимогам ДАК МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор Каплінська Мар'яна Василівна заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Кандидат архітектури, професор, завідувач кафедри теорії,
історії архітектури та синтезу Національної академії
образотворчого мистецтва і архітектури

Л. В. Прибега

Підпис Прибеги Л. В. засвідчую:

Вчений секретар НАОМА,

кандидат філологічних наук, доцент

Т. А. Касьяненко

